

M A G Y A R K U R I R.

Bécs, Pénteken, Januárus' 2dikán, 1824.

||||| (O) |||||

Spanyol Ország.

A' Restaurador című Ujság feddi azokat, kik azt hiszik, hogy néhány Te Deummal 's Eljen-kialtozásokkal már az egész dolog el vagyon igazítva, 's hosszas cikkelyben fejtegeti a' mit ő a' meggyőzetett pártosság hadi fogásának szokott nevezni, 's a' melly pártosságnak ügyét korántsem tartja elannyira elveszettnek mint hiú bizonyossággal sokan képzelik. „Mert“ mond a' nevezett Ujság „a' Monárcha' állhataossága, a' jó Royalisták' óhajtásai, a' Népek' bámúlásra méltó 's csaknem csudálni való gondolkozása módja koránt sem elegendők; 's a' bajt nem olly könnyű orvosolni. A' világot pusztító pártosok, századokon keresztül megtörik pályájokat. A' kik kihálnak, masra hagyják mintegy örökségül plánumaikat. A' Cádixi és Madriti, 's ezek viszont és a' Londoni pártosok, mind azon egy plánum szerint dolgoznak. Győzedelmet veszünk ma rajtok, 's ők már holnapra kezdenek munkálódni, 's egyszer csak előteremnek újra, valamint a' Guadiana, melly rövid eltűnése után, kettőztetett erővel buzog-fel a' föld' gyomrából, hova rejtezett volt. Ön szegyenekre vallják-meg bizvást a' Royalisták, hogy egyenetlenségekkel a' Hazának 's a' köz atyának (a' Királynak) különben is kellemetlen helyezettéseiket magok öregbítik, midőn a' helyett, hogy királyi-széke körül egyesülnének annak tartóssága' örökösítése végett, és a' helyett, hogy meghághatatlau bastyát

formálván, melly mind a' magunk mind az ő ellenségeit elrezzentse 's számunkra a' győzedelmet állandóvá tegye, csupán egymás bévadolásaért jelennek-meg. Számos személyek egyedül hivatalokat keresnek magok 's az övéik számokra, mikor gondjaikat a' Király' javára 's királyi-székenek megfundálására tartoznának függeszteni.“

A' seregeknek Cataloniában leendő elhelyeztetésekről így írnak déli Francia Országból Dec. 13d: „A' köttetett szerződésnél fogva, Barcelonától dél felé egy helyet sem fognak megszállani a' francia seregek, 's az ezen erősségből Francia Országba vivő katonai úton is csupán azért állíttatnak-fel némelly csapatok, hogy a' Kelet-pyrenaeumi Departementtel az egyesülést fentarhassák. Tarragona és Lerida spanyol kézen maradnak, 's francia őrizet nem megy beléjük. Hostalrichra nézve, a' mint hallik, még Madritből várnak határozást. Barcelonán kívül, ekkoraig csak két hely vagyon kijelelve (Figueras és Seo d' Urgel), mellyekben őrizet-ármadabeli seregek maradnak. A' Valenciái nagy tartományból hasonlóul eltakarodnak a' francia seregek. A' Catalóniai fő Kapitány' és a' tartomány fő tiszti-hivatalainak helye Tarragona leszen, minthogy Barcelonában a' francia Fő-vezér fogja gyakorolni mind a' polgári mind a' katonai hatalmat. Azt mondják, Báró d' Eroles mindent elkövetett arra nézve, hogy a' Barcelonai Generálisok egyedül katonai hatalommal ruháztatnának-fel, és hogy

a' spanyol kormánynak ottan lenne a' helye mint a' tartománynak Fő-városában, hanem szándékában nem boldogulhatott. 'S ezen környülállás 's némelly más egybezavarodások Báró d' Erolest arra bírák, hogy Ferdinánd Királyhoz folyamodott a' Cataloniai fő Kapitányságból való elbocsáttatása végett, felfejtgetvén erre nézve okait Ő Felsége előtt. A' mint hallik kérése meg is halgattatott, 's a' Báró Madridba hívatattik. Toulousei levelek azt jelentik, hogy a' királyi Gárda' Fő-vezérségét venné-áltól, különben pedig azt hiszik róla, hogy Hadi-Miniszterré lenne. Még nem tudhatni, ki tölti-bé helyét Catalóniában."

A' Barcelonai egyházi Megye' Helytartója D. Pedro Jose Avella Nov. 25d. egy kerülő-levelet bocsátott a' keze alatt lévő Papokhoz, mellyben ezeket mint a' Jézus Krisztusban szerelmes atyafijait a' békességnek és szelídségnek hirdetésére kéri, 's egyszersmind parancsolja, hogy: „1) egy világi vagy szerzetes Pap se merészeljen Predikáziójába political tárgyakat avagy kérdéseket csúsztatni-bé, a' mint ezt több királyi határozások is tilalmazzák. 2) Egy Pap se éljen Predikáziójában afféle kifejezésekkel, mellyek egyenesen avagy csak mellesleg a' közcsendesség' megháborítására, Királyhoz való engedetlenségre, visszavonások' élesztésére, a' torsalkodásnak, gyűlölségnek és boszszuállásnak ingerlésére szolgálhatnának. 3) A' ki ezen két czikkely ellen vét, nem csak, hogy a' predikálástól eltiltatik, de oktan beszédének mértéke szerint még fogságra is vettetik.“ — „Nem kell azonban gondolni“, mond levele végén a' nevezett egyházi Helytartó „mintha én ezen rendszabásaimmal az evangyéliomi szabadságot, a' Lelki-pásztor-nak ezen becses kincsét akarnám korlátok közé szorítani, 's a' tettnek előbbi megvizsgálása nélkül bizonytalan pana-

szokra nézve hoznék határozásokat, mind ez tőlem távol légyen. Jól tudom én, vagnak olly igen érzékeny fülek, mellyek a' tévelygések és vétkek ellen intézett szavakat személyeikre czélzóknak szokták tartani, 's ennél fogva legnagyobb vigyázattal fogok a' dologhoz látni, 's azon bizodalommal egyszersmind, hogy a' Menybeli Felség által vezéreltetvén, szándékomban kívánt véget érhetek.“

Az Etoile szerint a' francia Király nem csak az 1808-ban elfoglalt zászlókat engedé-viszsa Spanyol Országának, hanem azt is határozá, hogy az ugyan akkor elvett, 's a' spanyol helyeken most újban elfoglaltatott francia ágyúk is mind bennhagyassanak Spanyol Országban.

Egy levél, melly Perpignanból Dec. 10d. indult így szól: „A' Barcelonai tanács egyetértőleg a' francia Kormányzóval Gen. Ferninggel Dec. 3d. azt rendelé, hogy minden lakos írást vegyen magának bátorságára nézve. A' Kormányzónak Dec. 7d. költ utóbbi parancsolatja kiterjeszti az említett rendszabást minden spanyol katonákra és hadi tisztviselőkre is, kik Barcelonában gyakran keresnek menedéket. — A' Valenciai Polgás-mester hírül adá a' város lakosainak, hogy Marsal Molitor a' francia első Ármada-test' Fő-vezére oda rövid időn meg fog érkezni, kit is innepi módon fogadjanak.“

A' köz bocsánatot tárgyazó kir. határozás, mellynek a' várakozás szerint Dec. 6d. kelle vala kihirdettetni, még mind ekkoráig meg nem jelent. „Azt állítják“ mond egy Madriti Ujság „hogy a' Monarchiának legfontosabb környülállásaira nézve megbízott országos fő tanács, mostanában éppen az említett határozásban foglalatoskodik és bölcseséggel 's vigyázósággal bánik egy olly rendszabásnak megvizsgálásában, melly a' Ki-

rály nagylelkű kegyelmességének lévén jele, a' jövendő csendességet állandóvá teszi, 's a' pártosok' további czimborságaitól bennünket megoltalmaz. Különben szükségesképen megkivántatik, hogy a' politicali felfordúlt dolgok körül szorgalmasan külön választassanak a' pártosságnak indítóji azoktól, kik kiütése után ragadtattak-bé annak örvényébe. Meg kell különböztetni továbbá itten ismét a' főket, 's ezeknek csábításánál fogva elragadtatott segédeiket. Valamint fontos dolog még ismerni egyenként mindeniknek személyes helyheztesését, a' lázzadás' indításában való fáradhatatlan talentumát, 's rendithetetlen állhatatosságát a' gonoszban. Melly megválasztásra nézve, azon befolyás, mellyel ezek 1812-ben lett egybeszövetkezések olta a' közönségre behatottak, 's azon öszveesküvések, mellyeket azolta az újabb idő-kig támasztottak, mint meg annyi megkivántató oklevelek lesznek. 'S ezen osztályozás és megkülönböztetés általjában szükséges, bár mint kiáltsanak is ellene a' pártosok, 's az ő ügyöknek védőji a' Factio Journalai, mellyeknek tudva lévő szándékok oda vagyon irányozva, hogy a' tüzet mindegyre 's addig takargassák a' hamu alatt, míg hevesebb lánggra lobbanhat. Spanyol Ország szint' azon esetben van mint Nápoly és Piemont, 's nem hasonlítottathatik-egybe Francia Országgal, mellyet a' pártosok mustrául szoktak elénkbe állítani."

Királyi határozás szerint mind azon Katona-tisztek, kik 1820 Mártz. 7dike előtt neveztettek-ki, 's ez idő olta szolgálatjokból elbocsáttattak, ismét teljes fizetésbe lépnek.

Az Osmái Püspök, ez előtt a' Regenség' tagja, vissza-ment egyházi Megyéjébe, magával vívén néhány rokonait, kik a' Státus-Miniszterségnél viseltek hivatalokat.

Éjszak-Amérikai egyesült Státusok,

Itten, Éjszak-amérikai Ujság-levelek szerint olly csuda dolgok vagynak munkában, mellyek egész Európát bámulásra fogják indítani. Bizonyos Buchanan József Kentuckyban Hopkinsvillei fi ugyanis egy egészen új módot talált, melly szerint a' forró víz' gőzét olly formán használja, mellyről ekkoráig csak álmodni sem mert senki, 's nálánál fogva szárazon és vízen való szállításokra igéri magát. Ezen módon p. o. a' posta-hajó Washingtonból az Igazgatás' helyéről egy óra alatt az egyesült Státusok' legmeszszebb déli és éjszaki tartományaiba is eljuthat, az az 250 - 300 mértföldet mehet. De még ez nem elég! A' Buchanan Úr készülétével bíró hajók olly sebességgel fognak repdesni az Oczeánon, hogy ez az Úr arra meri magát kötelezni, hogy a' New-Yorki vagy Bostoni kereskedőket egy hét alatt Európába hozza és vissza is viszi ismét, 's e' szerint nyolcz nap alatt 3000 tengeri mértföldnyi utat teszen! Ha pedig ezen mód mind vízen mind szárazon kiállja a' próbát, akkor majd a' levegőben akar vele hajózni feltalálója, 's előre igéri, hogy neki csak tréfa leszen egy estvére Párizsba repülni a' játékszínbe 's más nap korán már újra Amerikában ülni familiája körében a' gőzölgő thea mellett! Jó utat, jó szerencsét kívánunk neki!

B r a s i l i a.

A' Dec. 16d. költ ánglus Courier, a' Portugalliai Biztosok és Brasiliai Miniszterek közt történt alkudozások közlésének alkalmatosságával így szól: „Sept. 29dikéig terjedő leveleket és Ujsagokat vevénk tegnap Rio de Janeiróból. Foglalatjuk fontos. Azon leveleket közlik, mellyeket Brasiliai Státus Miniszter Car-

neiro de Campos, és az egyesség' végrehajtása végett Lisbonából küldetett Biztos, Gróf Rio-Mayor váltának egymás között. — Minekelőtte Rio-Mayor Úr Rióba megérkezett, megment oda már Sept. 7d. Marsal Luiz Paulino hasonló követéssel; mind ketten a' Constitúció' felforgatása után indítatvan-el. Paulinónak a' Király és az új Ministerium által adott utasításai úgy szólnak, hogy előbb Bahiába menne a' Gen. Madeira 's a' Brasiliaiak között fenforgó ellenségeskedések' lecsendesítése végett; hanem a' mint oda megérkezett, már akkor a' nevezett helyről a' Portugalliai seregek eltakarodának, 's az ő hivatalos-levelei az időközbeli Juntának adattak-által. A' Nép ekkor azt kívánta, bontatnának-e ezen levelek, hogy a' Portugallia Igazgatásnak czéljait ki-ki láthatná. Ezzel Paulino békevitorlával hagyá oda Bahiát, 's utasításai szerint Rio de Janeiróba indult, hova még a' Lisbonából egyenesen oda küldetett Biztosok előtt megérkezett. Megjelenvén ottan a' tengeröbölben, a' Brasiliai Igazgatás nem engedé-meg neki a' kiszalást, 's küldettetésének tárgyát kívánta tudni, és hogy Brasilia függetlenségének megismerésére nézve hozott e magával meghatalmazó-írást? Felelete oda ment-ki, hogy alkudozások iránt nincsen meghatalmazva, 's csupán úgy bocsáttatott-el, hogy a' Király bizodal-mával megtiszteltetett személyeket, kik utána kevés napokkal hagyák-el Portugalliát, Rio de Janeiróban várná-bé. Erre Paulino csakhamar megbetegedett, 's a' Császár udvari Orvosának jelentésére engedelmet nyert, hogy a' szárazra kiszállhasson, hol nem sokára megholt. — Az O.Voador nevezetű Fregáton azonban megérkezének Portugalliai vitorlával az említett Biztosok Lisbonából. A' Bateriaik bóbocsáták a' hajót a' kikötőbe; de a' fellegyár' Kormányzója értésére ad-

ta a' Hajós-kapitánynak, hogy a' fenforgó környülallasok nem engednék-meg a' Portugalliai vitorlával való bécvezést, 's azt a' Brasiliaiak sérelemnek vennék. Ezen intésnél fogva békevitorlát vonatott-ki a' Kapitány. Ezzel Gróf Rio-Mayor, az első Biztos, a' Brasiliai külső Ministernek jelenté, hogy Ő Felsége' atyjától, anyjától 's leány-testvéreitől fontos leveleket hozott, mellyeket személyesen kívánna általadni. A' Miniszter, Császára' nevében azt válaszolá, hogy Ő Felsége semmiféle levelet el nem fogad, hanem kívánja megtudni, birnának-e a' Biztosok Brasilia függetlenségének megismerésére nézve utasításokkal. Gróf Rio-Mayor erre azt visszazonozá, hogy afféle meghatalmaztatása nincsen, 's a' Király az ő Ura sajnállaná, hogy a' volt Cortesi-gyűlés a' maga bánása modjával a' Brasiliai Népet elidegenítette Portugalliától, melly Ő Felségének igen fájdalmasan esnék; de mind e' mellett is reményli, hogy most már el lehetne igazítani a' dolgot: ha pedig nem, arra az esetre ő azzal vagyon elbocsátva, hogy a' Brasiliában tartózkodó Portugalliaiak' javára mindeneket elkövessen. A' Brasiliai Miniszter ekkor ismét azt felelte, hogy szükségtelen a' Cortesi-gyűlést vadolni, minthogy Bresilia' függetlensége olly történeteknek természetes fogantaja, mellyek a' nevezett gyűlésre nem tartozának, és hogy ez a' függetlenség a' lakosoknak abbeli erős meghatározásából származott, melly szerint kívánák lerázni az Anya-ország' jármát, 's megnyervén most már függetlenségeket, annak megtartására és védelmezésére is készek. A' mi pedig a' Brasiliában maradt Portugalliakat illeti, ezek ön jó szántokból eskövének hűséget a' Brasiliai Igazgatásnak, 's ennél fogva Portugalliai védelemre semmi szükség; a' kiknek végre itten maradni nem tetszett,

azok engedelmet nyertek az elmenetel-
re, 's a' Portugalliai hadi-foglyok a'
Brasiliai Igazgatás' költségén szállítat-
tak-viszsa honjokba. — Bizonyos lévén
ezek szerint, hogy a' Biztosok nincsenek
meghatalmazva Brasilia függetlenségének
megismerésére nézve; a' Congressus' és
Miniszterek' tanácsából Famíliájának le-
veleit a' Császár el nem fogadá's a' Biz-
tossággal semmibe sem bocsátkozott.
Azonban míg ezek így folynának, a' Fre-
gátot tartóztaták, mellyért is Gróf Rio-
Mayor forma szerint beadta panaszát,
's arra azt a' választ vette, hogy a' Fre-
gátot azért tartóztaták-le, mivel ellen-
séges módon evezett-bé a' kikötőbe, és
hogy ezen dologra nézve Admirálsi tör-
vénysek fog itétetet hozni a' Nemzetek
jussa szerint; hanem a' Portugalliai Biz-
tosság' visszavitetése végett más hajó
fog kikészítettetni, 's addig a' Biztosság
a' Császárnak és Igazgatásnak változha-
tatlan akaratjánál fogva, a' szárazra ki-
lépni ne merészeljen. — Gróf Rio-Ma-
yor meghitt barátja vala korábban a'
Császárnak, 's éppen ezért választá őtet
Biztosúl a' Király; hanem ezen hajdani
barátságos egybeköttetést a' Császár tel-
jességgel tekintetbe nem vette."

Sardiniai Királyság.

Turini tudósítások szerint Ő Felsé-
ge Victor Emanuel napról napra jobban
kezd lenni, 's hogylétéről Dec. 18d. ol-
ta már nem is adatnak-ki rendkívülva-
ló napi-jelentések.

B é c s.

Mult Dec. 30d. délelőtti 9 1/2 óra-
kor végezte itten fényes érdemekkel tün-
döklött életét Báró M e c s é r y Dániel
Úr Ő Exclja Ő Cs. K. Felségének való-
ságos Balsó Titkos és Udvari Hadi-ta-

nácsbeli Tanácsosa, Feldmarsal-Lieute-
nant 's a' 2d. szám alatt lévő Huszar
Regementnek második Tulajdonosa, Má-
ria Therézia Vitéz Rendének Commen-
dátora, és a' Polgári Érdem-kereszt'
Birtokosa. A' Fejedelmének mindenkori
teljes megeledésére 's a' Magyar Ha-
zának fő díszére élt nagy férjü hosszú
szas betegeskedése után, mellyet az el-
lenség előtt példás vitézséggel kapott
sok és nehéz sebeivel vont magára, éle-
tének 64d. esztendejében gyomorbéli víz-
kórság által ragadtatott-ki az elők kö-
zül, kik dicső pályájáról míg ugyan a'
hadi és polgári jeles érdemeknek becsek
leszen, soha el nem felejtkezhetnek, 's
emlékezetét örökre áldani fogják! A'
Boldogultnak hideg tetemei mai napon
Jan. 2d. délutáni 1 1/2 órakor, rangjá-
hoz illő katonai tisztelettételek közben
indítottak-el Kőszeg felé.

Dec. 30d. estveli 7 órakor megholt
itten hosszas és fájdalmas betegsége
után Gróf Leardi Ő Exclja, Ephesusi
Érsek 's a' Cs. K. Udvarnál volt Apos-
toli Követ életének 60d. esztendejében.

Bécsben, Januárius hónapra a' mar-
hahúsnak fontja Ezüstben 7, V. Czban
17 1/2 xrra határozottatott.

Magyar Ország.

Mélt. Matkovics Pál Úr Cs. K.
Tanácsos 's a' Dunántúli Kerületbeli Tab-
lának számos esztendőig volt Előülője,
érdemekkel teljes életének 86d. eszten-
dejében megholt.

E r d é l y.

Az itteni Fő Kormányzék Dec 2d.
költ 's 11796 szám alatt kiadott végzé-
sénél fogva köz hirre teszi, hogy a'
szomszéd török földön Brailaban pestis
ütött-ki, 's egyszersmind pedig azt ren-

deli, hogy a' Moldvából és Oláh Országból jövő útasok, személyeikre 10, 's portékaikra nézve 21 napi Contumáciát tartoznak kiállani.

Tudományos-Jelentés.

A' Német Gramatikának nyoltzadik Kiadása most nevezetes változtatással jelen meg. Ugyanis minthogy a' Német Nyelvnek más tudományok mellett folyvást leendő rendes taníttatása már több Oskolákban felvétetett, ehez megkívánható olyan kézi Könyvek pedig ekkoráig nem voltak, mellyek szerint ezt a' Nyelvet az alsóbb Klasziszokban melleleg lehetett volna tanítani, és a' mellyeket a' nagyobb Tanulókra nézve ismét bővebb bővebb tanító Könyvek váltottak volna fel, hogy így legfeljebb három esztendő alatt a' Német Nyelv tanulásának egész Cursusa lefolyhatott volna: — a' Szerző, — mint ez a' Grammatika mostani Kiadása Előbeszédében bővebben előadatik —, Oskolai Directio által serkentetett arra, hogy egy ilyen Cursusokra osztandó, 's a' tárgyat együtt véve egészen kimerítő Oskolai Könyvnek kidolgozásában munkálódnék.

E' szerint az egész Német Grammatika három Cursusra lesz felosztva, mellyek közzül az Első Darab vagy Folyamat még ezen hónapban a' Sajtó alól kikerül; melly első Darabnak foglalata ez:

1. Német Grammatika, ugyan az, melly az eddigvaló Kiadásban volt, csak hogy most a' Klasziszbeli Tanulók értel-

mekhez van alkalmaztatva. Ez tehát most is öt árkus.

2. Német Gyakorlások, mellyek a' Grammatikának elejétől fogva, minden cikkelyeit rendre, előhordott Példákban megvilágosítják, és így a' Paradigmákat 's Regulákat Gyakorlás által, a' Tanulóval újra megtanúltatják.

3. Német Olvasókönyv, egy Része tudnillik annak, melly az eddigvaló Kiadásokban találtatott.

4. Egy kisded Német Magyar Szókönyv, melly a' Nyelvnek közönségesebb 's eleinte legszükségesebb törzsök szavait befoglalja, és a' mellyből a' Gyakorlások készítették. Az Első Cursusnak vagy is Darabnak itt előadott rövid rajzolatjából láthatni, hogy ez a' munka magában is már Egészet teszen. A' kidolgozás közben arra néztem, hogy ezzel a' Német Nyelv tanítását a' Syntactica Klasziszban már el lehessen kezdeni, és az első Cursust esztendő alatt el is lehessen végezni.

Az Első Darab ára 36 xr. pengő pénzben, vagy 1 f. 30. Váltó Czedulában. Hogy pedig a' Tanuló Ifjak ezen az áron a' könyvet akárhol megszerezhetnék, legjobb lenne, ha a' Titt Professor Urak, olyan Helyekről, a' hol ez kézi könyvül felvétetik, egyenesen tőlem vitetnék a' nyomtatványokat, a' hova azok nagyobb számmal kívántatnának. Bécsben Januarius 2-dikán 1824-ben.

Márton József, Professor.

Lakásom ez: Auf der Landstrasse in der Spiegelgasse im Spiegelmacherhause Nro. 65.

Minthogy minden eleve tett jelentésünk mellett is, ekkoráig teljes számmal meg nem érkezének Érdemes Előfizetőink' nevei, 's még ma a' régieknek is küldjük Ujságunkat; ennél fogva, ne hogy magunkat erőnk felett való költséggel terheljük, a' Toldalékkal jövő Postán fogunk kedveskedni.